

УДК 342.72

Курта Є.О.кандидат юридичних наук, доцент
(Запорізький національний
технічний університет)**Поливанюк В.Д.**кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-22017-4-254-260

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Досліджено сучасний стан правової регламентації здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, розглянуто етапи та сучасний стан прийняття Закону України «Про приватну (розшукову) діяльність» та проаналізовано останні поправки Голови держави до нього. Визначено основні шляхи вдосконалення сучасного національного законодавства у сфері здійснення приватної детективної діяльності в нашій країні.

Ключові слова: приватна детективна діяльність, приватний детектив, законодавче регулювання, оперативно-розшукові дії.

Постановка проблеми. Приватна детективна діяльність у правоохоронній практиці на сучасному етапі становлення України як європейської держави є одним із завдань, вирішення якого сприятиме реалізації прав людини на життя, здоров'я та недоторканність, захист її законних прав та інтересів, особистого життя. В розвинених країнах світу забезпечення зазначених прав людини покладається не тільки на державні правоохоронні органи, але й на приватні організації (детективні бюро, приватні охоронні служби тощо) і надання приватних детективних послуг визнано на державному рівні та врегульовано законодавством.

На сучасному етапі розвитку нашої держави в законах немає прямої заборони на здійснення детективної діяльності, але немає і законодавчого її регулювання. Діяльність деяких детективних агентств в умовах законодавчого вакууму у цій сфері іноді перетворюється на банальне фіктивне підприємництво та шахрайство. Проте їх виникнення і поширення на території України, навіть без належного правового регулювання, свідчить про об'єктивну зацікавленість з боку суспільства у їх діяльності, але відсутність контролю та належного правового регулювання створює сприятливі передумови для правопо-

рушників. Часто вони реєструються як звичайні юридичні контори, проте їх послуги потенційно можуть виходити за рамки закону. Така ситуація призводить до несприятливих для клієнтів наслідків і вимагає виправлення [1, с. 136]. Таким чином, правове врегулювання здійснення приватної охоронної діяльності в Україні шляхом прийняття Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» є необхідним на сучасному етапі розвитку держави.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження проблем правової регламентації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні проводилися К.Л. Бугайчуком, А.В. Крисіним, А.П. Чередниченко, В.О. Черковим, С.С. Юрко та іншими науковцями.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану правової регламентації здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, аналізі останніх поправок Президента України до прийнятого у другому читанні Верховною Радою Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» та визначенні шляхів вдосконалення національного законодавства у сфері здійснення приватної детективної діяльності в нашій країні.

Виклад основного матеріалу. В Україні, починаючи з 2000 року, було здійснено багато спроб законодавчого регулювання детективної (розшукової) діяльності приватних структур. На розгляд Верховної Ради України в різні часи вносилися проекти Законів України «Про приватну детективну діяльність», зокрема: проект Закону України № 5237 від 05 квітня 2000 р. (автор – народний депутат Ю. Кармазін); проект Закону України № 5380 від 7 квітня 2004 р. (автори – народні депутати В. Кафарський, О. Бандурка та В. Мойсик), проект Закону України № 5380-1 від 1 липня 2004 р. (автори – народні депутати Ю. Кармазін, В. Онопенко та М. Оніщук); проект Закону України № 2120 від 25 лютого 2008 р. (автор – народний депутат В. Мойсик), проект Закону України № 1093 від 13 грудня 2012 р. (автори – народні депутати В. Швець, В. Малишев). Жоден із вказаних законопроектів не знайшов підтримки у Верховній Раді України і не був прийнятий.

Прогресивним кроком для законодавчого врегулювання можливості здійснення в Україні приватної детективної діяльності є внесення на розгляд Верховної Ради України проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3726 від 28.12.2015 (автори – народні депутати України М. Паламарчук, А. Кожем'якін, О. Продан, А. Тетерук) та прийняття його за основу у першому читанні (Постанова ВРУ від 19.04.2016 № 1112-VIII) з рекомендаціями доопрацювання вказаного законопроекту та внесення його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

13 квітня 2017 р. Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» було прийнято Верховною Радою в цілому та 3 травня 2017 року підписано Головою ВРУ і направлено на підпис Президенту України. Таким чином, законодавче врегулювання приватної детективної діяльності мало зробити детективну (розшукову) діяльність легальною, ефективною, незалежною.

Але Президент України не погодився із окремими положеннями цього

Закону та 6 червня 2017 року повернув його для повторного розгляду з пропозиціями узгодити його положення з нормами законодавчих актів, які є базовими у відповідних сферах правового регулювання. На даний момент Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглянув та врахував зауваження та пропозиції Президента.

Розглянемо, яким чином були враховані зауваження та пропозиції Голови держави щодо Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» та які зміни були до нього внесені членами Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності.

1. Президент вказав на невідповідність повноважень видавати свідоцтво про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю, приймати рішення щодо анулювання свідоцтва, затверджувати порядок ведення Єдиного реєстру суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, вести такий Реєстр, вносити до нього зміни, обробляти персональні дані, що містяться у Реєстрі, видавати посвідчення приватного детектива та затверджувати його зразок, затверджувати порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації приватних детективів, а також здійснювати контроль за дотриманням суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності вимог законодавства (ст. ст. 7, 8, 10, 18, 20 Закону) [2] напрямам діяльності Міністерства юстиції України та відсутність встановлення у статті 8 Закону [2] розміру плати за видачу свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю та порядок її справляння відповідно до вимог частини 3 статті 11 Закону України «Про адміністративні послуги» [3].

Комітет врахував ці зауваження та шляхом внесення відповідних змін до вказаних статей передав ці повноваження центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг. Крім того, визначив розмір сплати за видачу свідоцтва про право на зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю, яка зараховується до Державного бюджету України – один прожитковий мінімум для працездатних осіб на 1 січня календарного року [4].

2. Було зазначено, що у пункті 11 частини 3 статті 12 Закону класифікація інформації з обмеженим доступом (до якої було віднесено комерційну, промислову та професійну таємницю) [2] не узгоджується з нормами Законів України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації» [5; 6]. У тексті проекту Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 20.12.2017 вказане зауваження не враховано [4].

Так, відповідно до ст. 21 Закону України «Про інформацію» та ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [5; 6], до інформації з обмеженим доступом належить конфіденційна, таємна та службова інформація. Комерційну, промислову та професійну таємницю можна розглядати як різновиди таємної інформації. Таким чином, ми вважаємо, що автори у за-

значеній нормі не наводили класифікацію інформації з обмеженим доступом, а ставили за мету уточнення переліку інформації, забезпечення захисту якої може відбуватися шляхом надання послуг суб'єктами приватної детективної (розшукової) діяльності. На нашу думку, для усунення вказаного непорозуміння можна запропонувати п. 11 ч. 3 ст. 12 проекту Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» викласти у такій редакції: «забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом замовника приватних детективних (розшукових) послуг».

3. Наступне зауваження стосується надання можливості суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності збирання, фіксації та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у кримінальному судочинстві, а також пошуку і збирання даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів. Вказано, що такий підхід суперечить Кримінальному процесуальному кодексу України, за яким доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому законом, недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилатися суд при ухваленні судового рішення; збирання доказів здійснюється лише сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (ст. 86, ч. 1 ст. 93 КПК України) [7].

Комітет врахував вказані зауваження та в останній редакції проекту Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» виключив з п. 1 ч. 3 ст. 12 слова «кримінальному судочинстві» та повністю виключив п. 7 ч. 3 ст. 12 [4], який надавав суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності право пошуку і збору даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду.

На нашу думку, виключення повністю п. 7 ч. 3 ст. 12 Закону є недоцільним і може призвести до обмеження можливості захисту законних прав та інтересів замовників приватних детективних (розшукових) послуг у межах цивільного, господарського та адміністративного судочинства. Це пов'язане з тим, що законодавець, з одного боку, надає право сторонам цивільного, господарського та адміністративного процесу на договірній основі залучати суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності з метою збирання, фіксації та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ, а з іншого – забороняє звертатися за допомогою до приватних детективів для пошуку і збирання ними даних для звернення до суду з метою захисту його законних прав та інтересів у межах цивільного, господарського та адміністративного процесу.

З метою усунення вказаного недоліку пропонуємо викласти пункт 7 частини 3 статті 12 проекту Закону України про приватну детективну (розшукову) діяльність у такій редакції: «пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до

правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів у межах цивільного, господарського та адміністративного процесу;».

4. Наступне зауваження голови держави стосувалося питання надання суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності права здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті. Вчинення таких заходів, передбачених у п. 7 ч. 1 ст. 13 Закону «Про приватну розшукову (детективну) діяльність» [2], не кореспондується із забороною здійснювати приватними детективами оперативно-розшукові заходи, які віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, а також суперечить ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [8], якою визначено вичерпний перелік суб'єктів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

Комітетом було враховано вказане зауваження та внесено відповідні зміни до п. 7 ч. 1 ст. 13 проекту Закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», що надали право суб'єктам приватної детективної (розшукової) діяльності здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті за рішенням уповноважених осіб у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України [4].

Таким чином, автори проекту Закону надають можливість приватним детективам здійснювати зовнішнє спостереження на відкритій місцевості, у громадських місцях та на транспорті в межах кримінального судочинства, у порядку, передбаченому ч. 6 ст. 246 КПК України [7], відповідно до якої за рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи. Тобто в такому випадку замовником приватних детективних (розшукових) послуг виступає орган державної влади в особі слідчого (прокурора).

Виникає питання: навіщо звертатися до приватних структур та сплачувати за їх участь кошти, якщо можна доручити це оперативним підрозділам Національної поліції, Служби безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України (які уповноважені проводити відповідні заходи згідно з ч. 6 ст. 246 КПК України [7])? На нашу думку, залучення приватних детективів може бути корисним тільки у випадку проведення передбаченої ст. 269 КПК України [7] негласної слідчої (розшукової) дії – спостереження за особою, річчю або місцем за ініціативою сторони захисту або потерпілих та їх представників. Це призведе до економії бюджетних коштів, якщо послуги приватних детективів буде сплачувати ініціююча сторона проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії.

Але для практичної реалізації можливості залучення приватних детективів до здійснення зовнішнього спостереження у межах кримінального судочинства необхідно усунути певні прогалини в законодавстві. Так, ми вважаємо, що необхідно внести певні зміни до проекту Закону України «Про

приватну детективну (розшукову) діяльність» від 20 грудня 2017 року. Пропонуємо частину 4 статті 4 цього Закону викласти в такій редакції: «Суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, крім випадків залучення їх за рішенням слідчого чи прокурора до таких дій у порядку, передбаченому ч. 6 ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України».

Висновок. Таким чином, нами досліджено сучасний стан правової регламентації здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні, визначено основні етапи прийняття Закону України «Про приватну (розшукову) діяльність», проаналізовано рекомендації Голови держави до нього та запропоновано такі доповнення до останнього проекту Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» від 20 грудня 2017 року:

- п. 11 ч. 3 ст. 12 викласти у такій редакції: «забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом замовника приватних детективних (розшукових) послуг»;

- п. 7 ч. 3 ст. 12 викласти у такій редакції: «пошук і збір даних, які можуть бути приводом або підставою для звернення замовника приватних детективних послуг до правоохоронних органів або до суду з метою захисту його законних прав та інтересів у межах цивільного, господарського та адміністративного процесу»;

- ч. 4 ст. 4 викласти в такій редакції: «суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності не мають права здійснювати оперативно-розшукові заходи, віднесені законом до виключної компетенції оперативних підрозділів, крім випадків залучення їх за рішенням слідчого чи прокурора до таких дій у порядку, передбаченому ч. 6 ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України».

Бібліографічні посилання

1. Юрко С.С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Юрко Сергій Сергійович. – Одеса, 2017. – 252 с.

2. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : проект Закону України від 03.05.2017 № 3726 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=425620>

3. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.12 № 5203-17 із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

4. Про приватну детективну (розшукову) діяльність : проект Закону України від 20.12.2017 № 3726 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57580&pf35401=442887>

5. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 № 2657-12 із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.11 № 2939-17 із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

8. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.92 № 2135-12

із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

Надійшла до редакції 26.01.2018

Kurta Ye., Polyvanyuk V.D. Problems of legislative regulation of private detective activity in Ukraine at the present stage. It is determined that private detective activity in law-enforcement practice at the present stage of formation of Ukraine as a European state is one of the tasks, the solution of which will promote the realization of human rights to life, health and integrity, protection of its legal rights and interests, and personal life.

The present state of the legal regulation of private detective (search) activity in Ukraine is investigated, the stages and current state of the Law of Ukraine "On Private (Investigating) Activity" are considered. It was clarified that on April 13, 2017, the Law of Ukraine "On Private Detective (Investigation) Activity" was adopted by the Verkhovna Rada as a whole and on May 3, 2017, it was signed by the Head of the Verkhovna Rada and signed for signature by the President of Ukraine.

The amendments and proposals of the President of Ukraine concerning certain provisions of this Law have been analyzed and how the Committee on Legislative Support of Law Enforcement activities has agreed on the provisions of this draft law with the norms of legislative acts that are basic in the respective spheres of legal regulation. The author gives his own vision of the problem and outlines the main ways of improving the modern national legislation in the field of private detective activity in Ukraine.

Keywords: *private detective activity, private detective, legislative regulation, operative-search actions.*

* * *

УДК 343.98

Плетенець В.М.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-22017-4-260-266

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННЮ

Розглянуто особливості прийняття рішень в умовах протидії кримінальному провадженню. Наголошується, що прийняття рішень, повною мірою характеризується особистісними якостями слідчого, зокрема: навичками організації розслідування та проведення слідчих (розшукових) дій, діагностування проявів протидії та досвідом їх подолання тощо.

Ключові слова: *прийняття рішення, тактичний ризик, протидія розслідуванню, прогнозування наслідків.*